

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum Pater & Filius possint dici plures spiratores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

non econverso. Et ideo alicubi inuenitur ratio principii, ubi non inuenitur ratio cause, vt in diuinis respectu diuinorum.

15 Ad secundam dicendum, quod non est simile de fine & de principio, quia principium dicitur solum ordine originis qui est in diuinis, sed finis importat preeminentiam bonitatis que non est in diuinis respectu diuinorum, sed solum respectu creaturarum, quarum Deus est principium & finis.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum pater & filius sint vnum principium Spiritus sancti.

Tho. 1. q. 39. ar. 4.

Secundo queritur, vtrum pater & filius sint vnum principium Spi. sancti. Et videtur q non, quia non possunt esse vnum principium, nisi ratione essentie vel proprietatis: non ratione essentie, quia eodem modo Spiritus sanctus posset dici principium superius cum sic vnum essentia cum patre & filio, nec ratione proprietatis puta communis spirationis, quia cum proprietates sit suppositi sicut subiecti non videtur possibile quod duorum suppositorum sit vna numero proprietates.

2 Item si propter vnitatem proprietatis pater & filius dicatur principium, per oppositum ubi erunt plures proprietates realiter distincte ibi erunt plura principia, sed in patre sunt plures proprietates realiter distincte, scilicet paternitas, & spiratio actiua vt prius ostensum fuit, ergo pater posset dici plura principia, sed hoc non dicitur, ergo nec alii.

sup. dist. 13. q. 2.

3 IN CONTRARIUM est quod dicit Augu. 6. de trin. quod pater & filius non sunt duo principia Spiritus sancti, sed vnum.

4 RESPONSI O. Omne agens agit per aliquam formam, per quam est actus, & que est sibi ratio agendi. Et ideo omne productum comparatur ad duo, scilicet ad agentem & ad formam etiam que est principium actionis. Et vtrung. censetur nomine principii. Principium enim quando vocatur ipsum agens restat philosopho, s. meta, quod principatus & potestates principia dicuntur, & pater & mater dicuntur principia filii, forma etiam per quam agens agit dicitur principium, sicut in eodem. 1. lib. dicitur quod potentia est principium transmutandi alterum. Ob hanc ergo nominis multiplicitatem oportet vario modo dicere. Si enim nomen principii accipiat primo modo pro eo quod agit, quum illud sit suppositum (pater autem & filius non sunt vnum suppositum, sed plura) necesse est dicere q pater & filius sint plura principia Spiritus sancti, sed quia agens magis proprie dicitur principium quam principium, ideo licet comuniter dicatur quod pater & filius sint duo principiantes, vsus tamen comunis non recipit quod dicatur duo principia. Si autem nomen principii sumatur non pro agente, sed pro eo quo agens agit, sic proprie loquendo debet dici q in patre & filio est vnum principium quo spirant Spiritum sanctum & nihilominus verè dicitur quod pater & filius sunt vnum principium Spiritus sancti, sed non æque proprie sicut primum. Primum pater, quia principium quo pater & filius spirant Spiritum sanctum est vis spiratiua, sed illa est vnica in patre & in filio, ergo proprie dicitur quod in patre & filio est vnum principium, quo spirant Spiritum sanctum, minor pater, quia siue essentia siue relatio comunis spirationis sit principium spirandi, vtraq. est vnica tantum in patre & filio, & ideo proprie dicitur quod in patre & filio est vnum principium quo spirant Spiritum sanctum, & hoc est secundum omnem consuetudinem loquentium magis proprius modus loquendi quã si dicatur quod pater & filius sunt vnum principium Spiritus sancti accipiẽdo principium pro eo quo spirant. Cum enim illud principium sit vis spiratiua, nec dubium sit quod non æque proprie dicitur q pater & filius sunt vna vis spiratiua, sicut dicitur q in ipsis est vna vis spiratiua, pater q ille modus loquendi deficit a proprietate alterius & nihilominus est verus, quia omne productum directius respicit principium quo agens agit quam suppositum quod agit, nam si diuersæ sunt formæ in vno supposito diuersæ erunt actiones & effectus, non obstante vnitæ suppositi, vis autem spiratiua que est ratio producendi Spiritum sanctum est vna in patre & filio. ideo

concedendum est patrem & filium esse vnum principium Spiritus sancti non obstante pluralitate suppositorum propter vnitatem principii quo spirant, hæc tamen locutio deficit a proprietate primæ vt dictum est. Sub eodem sensu concedendum est quod pater & filius sunt idem principium Spi. sancti. Relatiuum enim facit de re secundam notitiam respectu eius quod significat antecedens, sed hæc pater & filius sunt vnum principium Spi. sancti, antecedit ad hanc, pater & filius sunt idem principium Spi. sancti, ergo per ly idem, non significatur identitas in suppositis vt quidam dixerunt, sed in ratione principii quod est verum.

5 AD PRIMVM argumentum dicendum q pater & filius dicuntur vnum principium Spi. sancti ratione vnitatis virtutis spiratiue existentis in a nobis. Vis autem spiratiua vel est sola essentia vt secunda ad productum vnam personam tantum, que vt sic non est in Spiritu sancto, vel est essentia cum proprietate relatiua, vel sola proprietates que est vna numero in patre & filio non obstante pluralitate suppositorum, quando enim supposita distinguuntur per naturas absolutas impossibile est aliquid vnum numero absolutum vel relatum esse in pluribus suppositis, vbi autem distinguuntur solum relationibus possibile est in diuersis suppositis esse aliquid vnum numero non solum absolutum, sed relatum, exceptis duntaxat relationibus quibus distinguuntur: sic autem est in diuinis.

6 Ad aliud dicitur quidam quod licet pater & filius dicantur vnum principium propter vnitatem virtutis spiratiue, pater tamen non dicitur duo principia, ex hoc q in ipso est vis spiratiua & generatiua, quia implicaretur pluralitas suppositorum in patre. Sed istud non valet, quia si dicendo patrem esse duo principia, implicaretur pluralitas suppositorum, ita dicendo patrem & filium esse vnum principium implicatur vnitatis suppositi, quare si vnum non dicitur nec aliud. Ideo dicunt alii q pater non potest dici duo principia, quia vis generatiua & spiratiua in patre non sunt duo principia realiter distincta, quia potentia generandi & similiter poteria spirandi dicitur essentia cum proprietate, ergo cum in patre non sint due essentie cum duabus proprietatibus, non possumus dicere q illa sint in patre duo principia, & multominus q pater sit duo principia. Sed ista responsio minus valet quam prima, quia sicut secundo istos vis generatiua includit essentiam & proprietatem sic, & persona, sed per solam realem differentiam relationum dato quod sit vna numero essentia dicitur personas differre realiter, ergo similiter ex sola diuersitate relationum non obstante vnitæ essentie debemus dicere has vires, scilicet vim spiratiuam & vim generatiuam differre realiter, & esse principia diuersa.

7 Dicendum ergo aliter quod si nomen principii accipiat pro eo quod agit sic pater est vnum principium, pater autem & filius sunt duo principia. Si autem accipiat principium pro eo quo agens, agit sicut dictum est proprie loquendo debet dici quod in patre & filio respectu Spi. sancti est vnum principium scilicet vis spiratiua, in patre autem respectu filii & spiritus sancti sunt duo principia, scilicet vis generatiua & spiratiua, si tamen hæc includat intrinsicè relationem. Si autem dicatur quod pater & filius respectu Spiritus sancti sunt vnum principium verè dicitur, sed deficit a proprietate alterius modi loquendi, & non video qualiter eodem modo non possit dici quod pater sit duo principia respectu filii & Spiritus sancti, nisi teneretur alia opinio, scilicet quod vis generatiua & spiratiua dicant solam essentiam intrinsicè, quia tunc vis generatiua & spiratiua non essent duo principia, sed vnus tantum quo producerentur filius & Spi. sanctus ordine quodam propter quod sortitur diuersa nomina, vt plenè deductum fuit supra distin. 7. Et tunc pater nullo modo posset dici plura principia qualitercunq. sumeretur principium.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum pater & filius possint dici plures spiratores.

Non est specialis apud Thomam, sed tractatur. 1.

q. 36. art. 4. ad vltimum.

Terzio queritur vtrum pater & filius possint dici plures spiratores. Et videtur quod non, quia sicut omnes personæ conueniunt in actu causandi, ita pater & filius

filii in actu spirandi, sed tres personæ nō dicuntur tres creatores, sed vnus creator: ergo pater & filius nō debent dici duo spiratores, sed vnus spirator.

2 Item si vnum relatiuorum dicitur multipliciter ita & reliquum, sed spirator & spiratus dicuntur correlatiuè, ergo si dicuntur plures spiratores, dicuntur plures spirati: sed istud non est verum, ergo nec illud.

3 IN CONTRARIUM est quod dicit Hilari. 2. de trin. cap. 2. Spiritum sanctum ab autoribus esse confitendum est, & eadem ratione à spiratoribus. Nō enim est à patre & filio alia actiōe quā spiratione. Item quicumque spirant sunt spiratores & spirantes (omne enim verbum resoluitur in verbum substantiuum, & suum participium & nomen verbale) sed pater & filius spirant, ergo possunt dici spirantes & spiratores.

4 RESPONSIō. Hæc quæstio non est de re, sed de modo loquendi. Et quia loquendū est vt plures, ideo quilibet modus dicendi cum probabilitate dictus tollerandus est. Dicunt ergo quidā quod pater & filius debent dici vnus spirator, quorum motiuum est, quia hæc est differentia inter nomina adiectiua & substantiua, quia cum nomen adiectiuum dicat rem suam in adiacentia ad alterum trahit numerum ab his quibus adiacet, esto quod forma per ipsum importata nō plurificetur, substantiuum autem quum nō dicat rem suam vt alteri adiacentē, non trahit ab altero numerum nisi ex sola plurificatione formæ importata per ipsum vt dictum fuit dist. 9. Ex hoc sic arguitur, substantiuum non plurificatur nisi forma vel res importata per ipsum plurificetur, sed spirator est substantiuum, & res importata per ipsum non plurificatur. Est enim tantum vnus actus spirandi quod nominaliter importatur per nomen spiratoris: ergo nullo modo possunt dici spiratores plures.

5 Secundum istum modum respondetur ad rationes in oppositum ad autoritatem Hilarii, quod Hilarius locutus est excessiue accipiens substantiuum pro adiectiuo. Ad aliud dicendum quod quicumque spirant sunt spirantes, non dicuntur tamen spiratores: licet enim verbum resoluitur per suum participium & in nomen verbale, tamen in participium resoluitur secundum eundem numerum, quia vtrumque tam verbum quam participium est adiectiuum, sed in nomē verbale quando est substantiuum non oportet quod resoluitur secundum eundem numerum, nisi res importata per vtrumque plurificetur, quod nō est in proposito. Et ideo pater & filius dicuntur duo spirantes, non autem duo spiratores.

6 Alius modus dicendi est, quod pater & filius possunt dici duo spiratores. Et isti de modo prædicandi adiectiuorum nominum dicunt sicut alii. De substantiuis autē probabiliter distinguunt hoc modo, quod nomina substantiua aut significant in abstracto aut in concreto. Si in abstracto tunc nunquā prædicantur pluraliter nisi res importata per ea plurificetur, quia talia rem suam important absq̃ habitudine ad supposita. Si in concreto, hoc potest esse dupliciter, quia vel illud concretum est nomen substantiæ, vt homo, asinus & huiusmodi: & in his est idem quod in abstractis, quia in his fortē suppositum importatum per concretum, & natura per abstractum, sunt idem. Et ideo vnum non dicitur pluraliter quin pluraliter dicitur reliquum, vnde nō sunt plures homines nisi sint plures humanitates. Vel illud concretum est nomen actus, sicut nomen verbale, vt doctor, cursor, & similia. Et quia actus intelligitur vt egrediens à supposito, ideo tale nomen semper prædicatur de pluribus suppositis pluraliter, sicut verbum & suum participiū. Pro hac opinione est ratio & exemplum. Ratio, quia omne nomē verbale degenerat in adiectiuum. Et ideo sequitur modus prædicandi adiectiuorum. Quod autem degeneret in adiectiuū, patet, ex hoc quod verē substantiua nunquam proprie sibi inuicem coniunguntur ex eadē parte enunciationis sine coniunctione media. Nō enim bene dicitur Sortes Plato currunt, sed Sortes & Plato currunt, Et idem est in omnibus. Nomina autem adiectiua absq̃ coniunctione adduntur substantiuis, vt dicendo Sortes musicus. Nunc autem nomina verbalia adduntur substantiuis verē sine coniunctione media, vt dicendo Petrus scriptor venit & inconuenienter valde interponeretur coniunctio dicendo Pe-

trus & scriptor venit, referendo ad idem suppositum. Et ideo nomina verbalia induunt modum adiectiuorum. Et ideo non est mirum si semper de pluribus suppositis prædicetur pluraliter more adiectiuorum. Exemplum est ad hoc, quia pluribus ducentibus nauem vnus est actus quo nauis ducitur scilicet motus eius, & tamen plures dicuntur esse ductores sicut plures ducentes, ergo similiter pluribus spirantibus Spiritum sanctum licet sit tamen vnus actus quo spiratur, possunt tamen dici plures spirantes & plures spiratores.

7 Istud tamen non est omnino simile, quia licet sit actus vnus motus nauis, tamē virtutes plurimū ducentium nauem sunt plures & non vna. In proposito autem non solum actus spirandi est vnus imō virtus spiratiua in pluribus spirantibus est vnica propter quod magis possunt dici plures ductores nauis quā pater & filius possint dici plures spiratores Spiritus sancti.

8 SECVNDVM hunc modum respondetur ad rationes in oppositū. Ad primam cum dicitur quod omnes personæ cōueniunt in vno actu creandi, ideo dicitur vnus creator & non plures creatores. Dicendum quod non est omnino simile quod adducitur pro simili, quia si poneres vnus vnus suppositū absolutum in diuinis sicut ponunt Iudæi & Gentiles adhuc ei cōpeteret creare. Et ideo creatio non solū egreditur ab omnibus personis vt sunt vnū sed omnino videtur esse extra rationē actus creandi quod sit à pluribus personis, sed actus spirandi, licet sit à patre & filio vt sunt vnum in spiratiua potentia, tamen necessario supponit pluralitatem illorum qua non posita nullo modo esset iste actus in diuinis vt probatū fuit supra, propter quod magis conuenit dicere quod pater & filius sint plures spiratores quā quod pater & filius & Spiritus sanctus sint plures creatores.

9 Ad aliud, dicendum quod si vnum relatiuorum dicitur multipliciter multiplicitate rationum specificarum oportet alterum multipliciter dici. Si autē vnum plurificetur secundum numerum solum non oportet alterum multiplicari similiter, vnus enim pater refertur ad multos filios. Similiter in proposito vnus spiritus potest referri ad plures spiratores, quia illa pluralitas est solum secundum numerum suppositorum, & non solum secundum diuersitatem specificam relationum, imō nec secundum numerum relationum, quia vnā sola relatio est in patre & filio per quam referuntur ad Spiritum sanctum, sicut spiratores ad spiratum, ideo non valet.

DISTINCTIO XXX.
Sententia in generali & speciali.

Sunt enim quedam, &c. Superius determinauit Magister quomodo diuinæ personæ sint principium creatorum. Hic verō determinare intendit de his que de Deo dicuntur ex tempore. Vnde ista pars diuiditur in duas. Primò determinat suum intentum. Secundò incidentaliter soluit quandam quæstionem superius dictam, ibi, potest hic solui. Prima diuiditur in tres. Primò ostendit quædam de Deo dici ex tempore. Secundò ostendit modum quo de Deo dicuntur. Tertio declaratum includit. Secunda ibi, Quomodo ergo obtinebit. Tertia ibi, Ex his aperte ostenditur. Prima diuiditur in tres. Primò proponit intentum. Secundò circa hoc mouet obiectionē. Tertio soluit. Secunda ibi, Sed hic aliquis diceret. Tertia ibi, adduci potest. Hæc est sententia lectionis in generali.

2 IN SPECIALI verò sic procedit. Et proponit quod quedam temporaliter & relatiuè, & secundum accidens de Deo dicuntur non secundū accidens quod sit in Deo, sed quod est in creaturis vt creator, refugium, dominus, & similia. Non enim Deus potest ab æterno esse dominus, quia seruum non semper habuit, sed cepit habere ex tempore. Postea obiicit quod non videretur ex quo tempore cepit esse Deus, cum Deus sit dominus temporis quod non esse cepit in tempore nec ex tempore. Ad quod respondet quod dominus temporis cepit esse Deus quādo cepit tempus esse, vnde sicut tempus non cepit esse in tempore vel ex tempore, ita nec Deus dicitur dominus temporis vel in tempore vel ex tempore. Postea declarat modum qualiter ista de Deo dicuntur, & dicit quod Deus potest

d. ii. q. 2.